

Врублевський Богдан Ігорович,
студент 3 курсу факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Деревнін В.С.

РОЛЬ ДОГОВОРУ В РЕГУЛЮВАННІ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Сімейне право по суті своїй є однією з найдавніших сфер права. Адже так чи інакше в усі історичні періоди особи укладали шлюб на тих чи інших умовах, обумовлених суспільним розвитком. Попри те, що держава не може суттєво впливати саме на цю категорію відносин зовсім лишити сімейні відносини адміністрування неможливо. Тому в процесі державного і нормотворчого розвитку були написані сімейні кодекси, статuti положення.

Щодо України то варто відмітити що у питанні регулювання шлюбносімейних відносин все частіше застосовується договір. Зростаюча популярність «сімейних» договорів пояснюється тим, що вони є ефективною альтернативою вирішення спорів у судовому порядку. Практикою для кожної сфери сімейних відносин розроблена система сімейно-правових договорів, що ґрунтується на новітніх вимогах норм національного та міжнародного законодавства.

Втім так було не завжди, наприклад за радянських часів регулювання відносин у сім'ї здійснювалося за допомогою прямих імперативних приписів, а можливість втілення засад самоорганізації та саморегулювання в сімейній сфері не визнавалася. Вважалося, що договори між членами сім'ї не укладаються. Саме це слугувало важливою підставою концепції щодо самотійності сімейного права, його відмінності від права цивільного, в якому договір посідає значне місце.

Сьогодні у зв'язку з євроінтеграційними процесами у нашій державі змінилися основні принципи регулювання сімейних відносин, у зв'язку з цим правила, встановлені імперативними нормами, поступаються місцем диспозитивному регулюванню.

В контексті реалізації диспозитивності чинне законодавство передбачає такі «регулятивні інструменти», як договір щодо умов та порядку надання утримання одне одному з подружжя (ст. 78 СК України) або припинення права на утримання (ст. 89 СК України), шлюбний договір. Якщо особа стає батьком чи матір'ю, то вона стає суб'єктом укладання договору щодо здійснення ним батьківських прав та виконання обов'язків (ч. 4 ст. 157 СК України), визначення місця проживання дитини у разі розірвання шлюбу,

порядку участі в забезпеченні умов життя дитини того з батьків, хто буде проживати окремо (ч. 1 ст. 109 СК України), тощо [2].

Аналізуючи норми сімейного кодексу можна зробити висновок про те, що договірне регулювання сімейних відносин безпосередньо залежить від родинного (сімейного) статусу фізичної особи як суб'єкта приватного права. Тобто, лише в тому разі, коли особа наділена такою особливою властивістю, як родинні зв'язки і має відповідний сімейний стан, вона уповноважена укладати сімейно-правові договори [1]. До того ж вагомою особливістю «сімейних договорів» є те, що вони не повинні суперечити моральним засадам суспільства. Саме посилений вплив моралі є тим індикатором, який направляє і впливає на сімейні відносини. Як вважає сучасний філософ Френсіс Фукуяма, «мораль є соціальним капіталом, що визначає ступінь життєздатності суспільства».

О.В.Некрасова, зазначає що важливим у договірному регулюванні сімейних відносин є властивості особистості, характеристика особи як суб'єкта сімейних правовідносин тому, що особа одночасно може бути учасником декількох сімейних правовідносин, які є різними за своїм змістом. Так, вона одночасно може бути онукою, дружиною, дочкою, матір'ю [3, с. 137-138]. З цього логічно слідує що, одна і та сама особа кожен раз виступає в новій якості і зміст правовідношення визначається тими властивостями особистості, які проявляються в тих чи інших відносинах. В цих властивостях людина незамінна, в силу чого будь-яке сімейне правовідношення розглядається як унікальне в залежності від складу його учасників. [4, с. 350]

Підсумовуючи усе вищенаведене, слід відмітити, що попри специфічний предмет відносин, та підвищену чутливість до втручання з боку держави сімейні відносини все ж видозмінюються і комбінують як імперативне, так і диспозитивне регулювання. В контексті поєднання цих форм регулювання наукою та практикою сімейного законодавства було запроваджено договірне регулювання. Зараз дуже часто у практиці застосовуються договори, які супроводжують укладання, подальше проживання та розірвання шлюбу. У зв'язку із тим, що особа у сімейних стосунках може мати різний правовий статус, вона відповідно може бути стороною різних сімейно правових договорів. Загалом, договірне регулювання є дуже застосовуваним у зв'язку з його мобільністю, і відносною, економічною вигідністю, оскільки у порівнянні з судовим вирішенням спорів укладення договору є більш дешевим варіантом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейне право України : підручник / [Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.] ; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – Київ : Юрінком Інтер, 2004. – С. 30.
2. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / за ред. І. В. Жилінкової. – Харків : Ксилон, 2008. – С. 45–47.
3. Некрасова О.В. Застосування цивільного законодавства до сімейних відносин / О.В.Некрасова. – Дис. ... к.ю.н. – К., 2008. – 196 с.
4. Гражданское право: Учеб.: В 3 т. – 4-е изд., перераб. и доп. / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – Т.3. – 784 с.
5. Социальный капитал и гражданское общество / Грицаенко В. – Режим доступа: <http://scd.centro.ru/dover.zip>. – Рец. на ст.: Fukuyama Francis. Social Capital and Civil Society / Francis Fukuyama // The Institute of Public Policy George Mason University, 1999. – October 1

Гончаренко Валерія Євгенівна,

студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., професор Калітенко О.М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Сучасні шлюбно-договірні відносини не обмежуються територією однієї держави, вони можуть виникати або припинятися в різних державах. Цінність таких правовідносин, спонукає до їх детального розгляду як у теоретичній, так і в практичній площині, причому не лише з погляду внутрішньонаціональних підходів, а й міжнародних стандартів. Слід також урахувати, що на шлюбний договір перш за все істотно впливають національні особливості, традиції, релігія та культура.

Таким чином, шлюбний договір – це один із видів договорів, який регулює майнові права та обов'язки подружжя, пов'язані з укладенням шлюбу, його існуванням і припиненням.

Окремі аспекти дослідження шлюбного договору відображені в працях Белова Д.М., Гримич М.В., Дудорова К.Б., Жилінкової В., Калітенко О.М., Червоного Ю.С., Ромовської З.В., Ульяненко Є.О., Палешник Л.І., Пасічник С.В., Самілик Л.О., Следневої НА., Фурси С.Я., Фурси Є.І., В.І. Кисіля, Г.С. Фединяк.